

Vnitrostátní, mezinárodní a evropský rozměr práva

Jen pro osobní potřebu posluchačů kurzu na Právnické fakultě MU
BVV13Zk - Základy práva pro neprávnické - 2023

Prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

Právo jako společenský jev:

PRÁVO

- 1.vnitrostátní,
- 2.mezinárodní a
- 3.evropské (EU)

Právo jako společenský jev

- právo = regulativní normativní systém
- zajišťuje fungování **společnosti lidí** (státu)
- ***základní funkce práva: vnitřní uspořádání systému (řád)***
- Právo je systém **pravidel chování**, která jsou **stanovená a vynutitelná státem** (státní mocí).
- jiné normativní systémy

Přesahy mezinárodního práva a práva EU do práva vnitrostátního

- **Mezinárodní smlouva** – vztahuje se na jednotlivce stejně jako zákon (viz Ústava ČR – čl. 10)
 - Evropská úmluva o ochraně lidských práv
 - Mezinárodní obchod: Vídeňská úmluva o kupní smlouvě (nahrazuje ustanovení obchodního zákoníku)
- **Právo EU** upravuje každodenní právní situace v členských zemích – také se vztahuje na jednotlivce
 - cestování a práce kdekoli v EU
 - ochrana hospodářské soutěže
 - obchodní činnost, ochrana spotřebitele, daně, migrace apod.
- **Právní poměry ve státě jsou regulovány nejen právem vnitrostátním, ale i mezinárodním a evropským (unijním)**

1. právo vnitrostátní (národní)

Funkce práva ve státu

VNITROSTÁTNÍ (ČESKÉ) PRÁVO:

- vytváří ho stát (státní orgány)
- pravidla určena: státu samotnému a jednotlivcům (subjektům)
- **SUBORDINAČNÍ CHARAKTER** (stát je nadřazen jednotlivcům, ti jsou podřízeni)

-
- *„společnost“ států: mezinárodní rozměr práva (mezinárodní společnosti)*
 - *Evropská unie: ani stát, ani mezinárodní společnosti*

Národní (vnitrostátní) právo

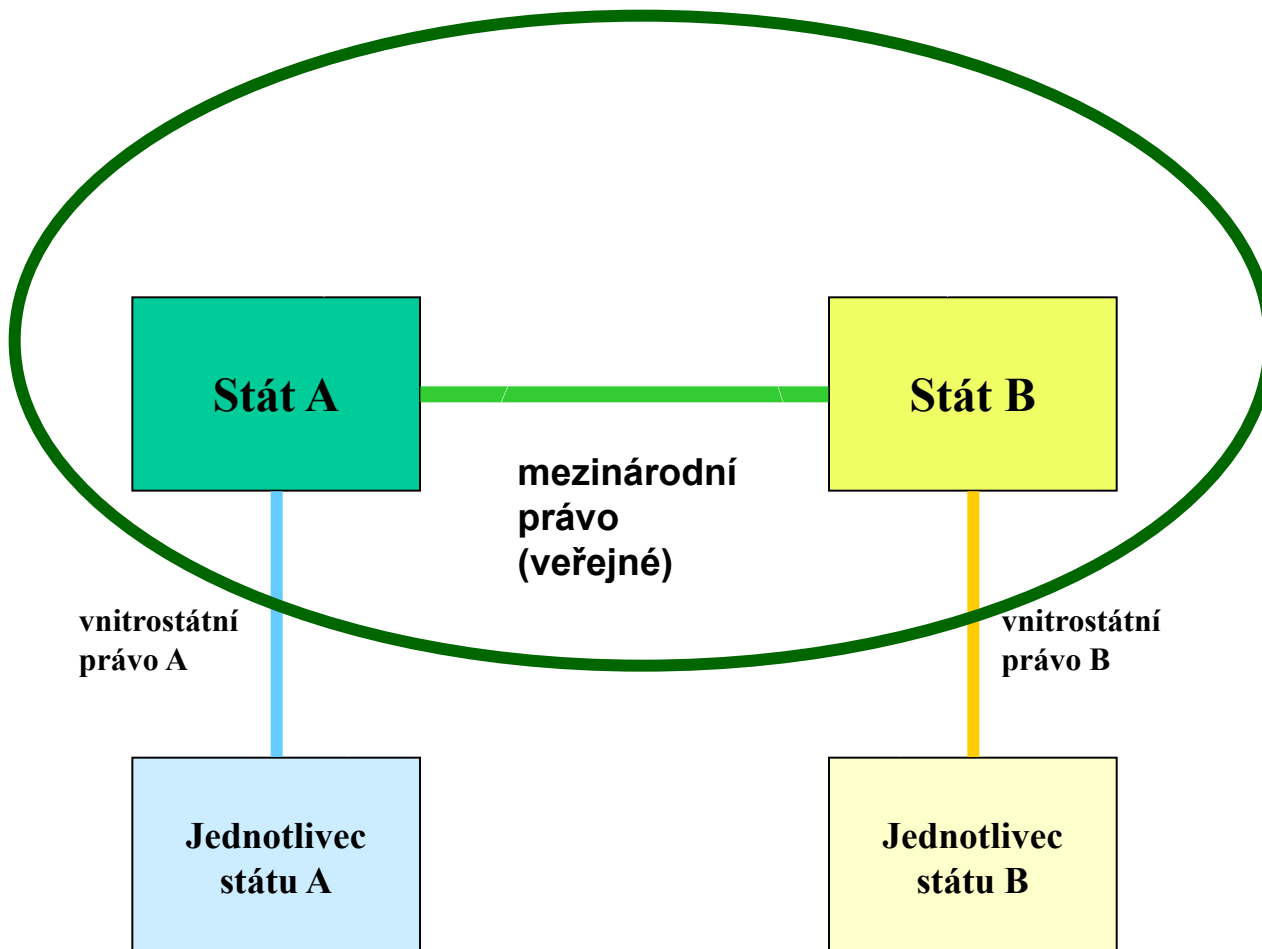
System českého práva

vertikální uspořádání (shora dolů - právní síla):

- ústavní pořádek (ústavní zákony, Listina)
- zákony
- nařízení vlády, vyhlášky ústředních orgánů
- vyhlášky územních orgánů

Prameny českého práva

- **právní normativní akt**
 - **ústavní zákon**
 - **zákon**
 - **nařízení vlády, vyhlášky**
 - **(mezinárodní smlouvy)**
- **normativní smlouva (kolektivní smlouva)**

2. Mezinárodní právo (veřejné)

jako velmi specifický
právní systém

Pojem (definice) MP

- souhrn **pravidel právně závazných**
- **i zde platí: pravidla stanovená a vynutitelná státy (modifikovaně)**
- pravidla upravující **vztahy mezi státy** a dalšími subjekty mezinárodních vztahů (mezinárodní organizace)

Mezinárodní právo

vztahy mezi státy + podobnými subjekty
mezinárodní společnosti

zásada svrchované rovnosti - suverenity

**koordinální charakter mezinárodního
práva (nikoli subordinační!)**

NIKDO NENÍ NIKOMU PODŘÍZEN !

státy mezinárodní právo **vytvářejí**,
mají ho **respektovat** a jeho
respektování **vynucují**

Zásada svrchované rovnosti

- **SVRCHOVANOST (SUVERENITA)**
 - nezávislost na jiné moci uvnitř i vně
 - dobrovolné omezení (EU x kolonie)
 - územní výsost = výlučný výkon suverenity státu (státní moci) na svém území - výjimky
- **ROVNOST**
 - rovná práva všech států, výjimky

Zvláštnosti mezinárodního práva

- **1. KOORDINAČNÍ**
CHARAKTER MP vyplývá ze **zásady svrchované rovnosti** států, která je jeho základem

Zvláštnosti mezinárodního práva

D ů s l e d k y :

- **2.** Není **centralizovaná normotvorba**
- **3.** Není **autoritativní orgán**, který by závazně **rozhodl o porušení práva** a stanovil sankce
- **4.** Chybí **centralizovaný systém donucení**

Zvláštnosti mezinárodního práva - shrnutí

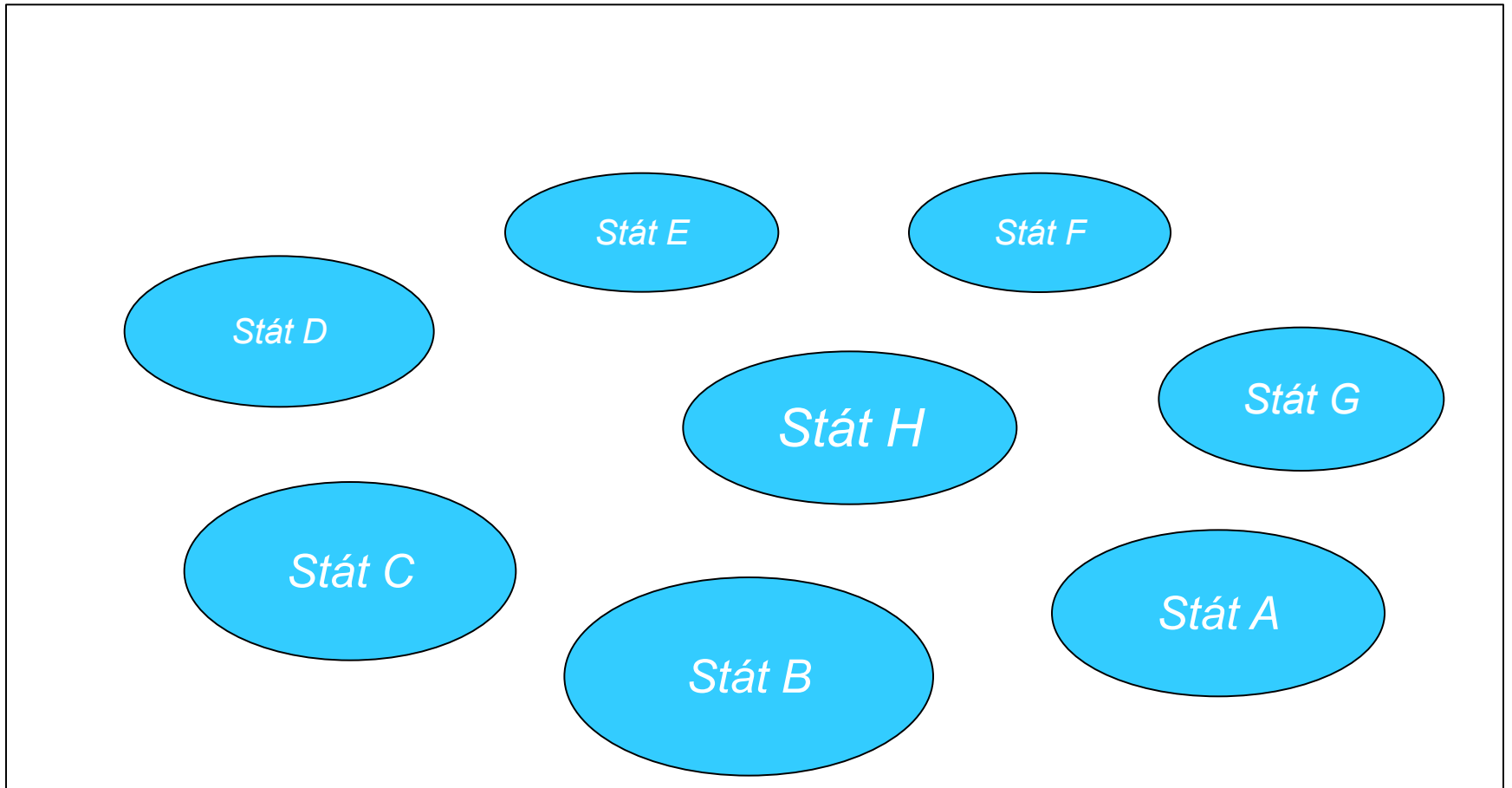
Z k r á t k a :

- **Chybí analogie **státu** jakožto nadřazené moci.**
- **Státy jsou v MP tvůrci a adresáti norem.**
- **Mezinárodní společenství je zcela decentralizovaný systém *bez mocenského centra.***

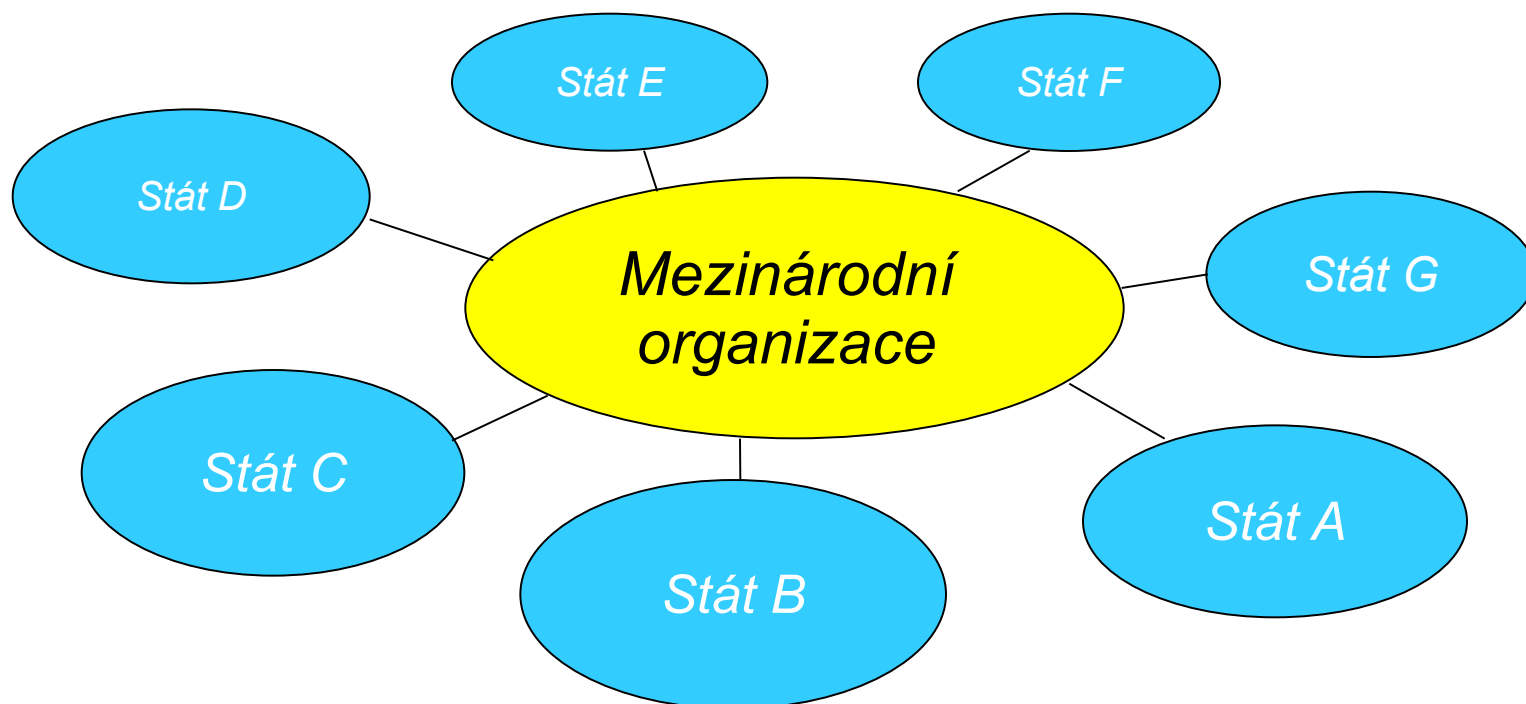
3. Právo Evropské unie

EU: ani mezinárodní společenství,
ani stát

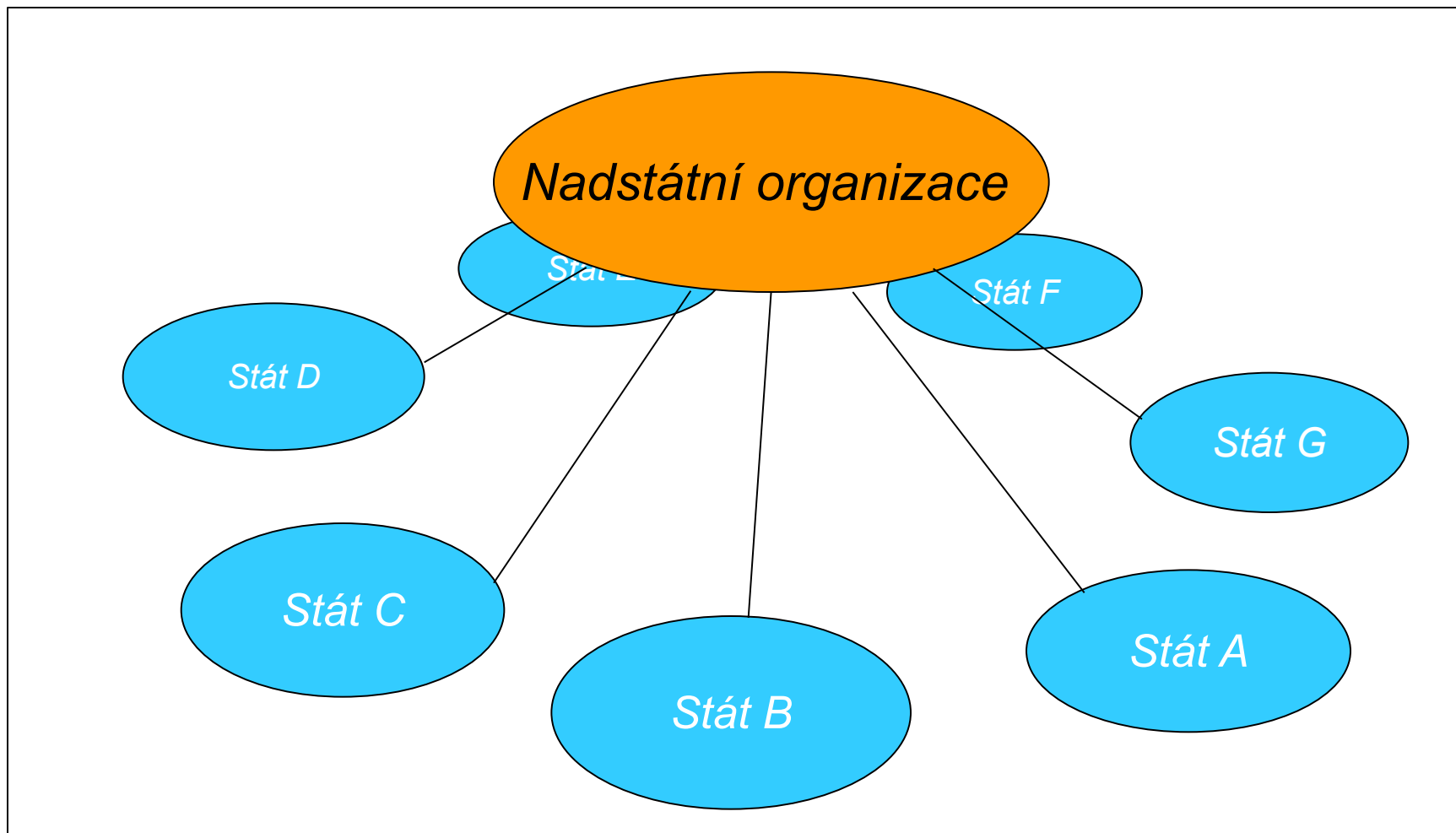
MP: Mezinárodní společenství stejná úroveň

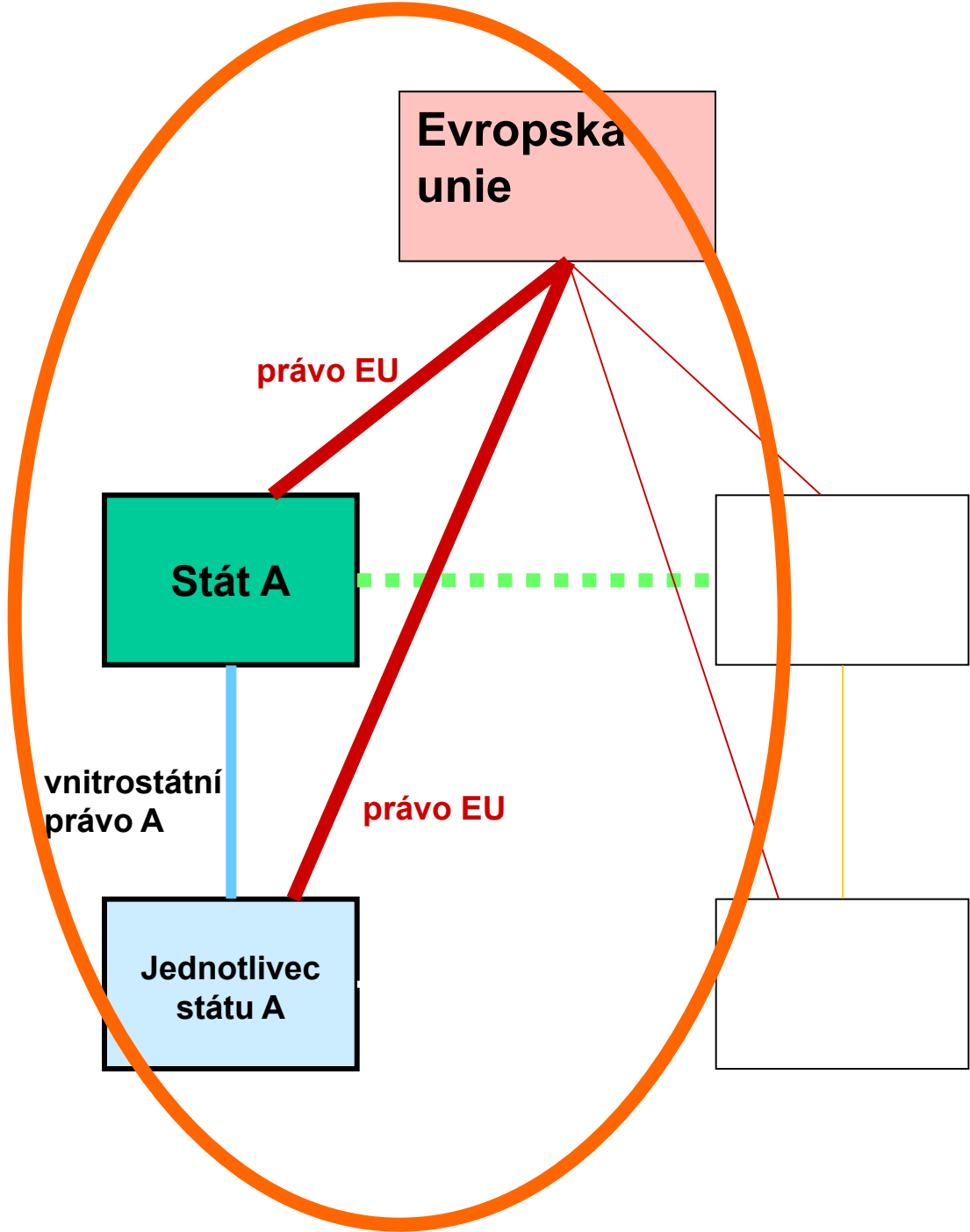

Mezinárodní organizace (běžná) stejná úroveň

Nadstátní organizace 2 úrovně

Evropska unie

Stát A

Jednotlivec státu A

právo EU

právo EU

vnitrostátní právo A

Předběžně: co je EU ?

- není to stát
- sdružuje státy: pak je to „mezinárodní“ organizace
- **ale velmi zvláštní**
- členské státy se jí podřídily přenesením některých pravomocí na EU – zejm. legislativní, tj. EU tvoří právo, které je pro nás závazné
- proto EU stojí nad členskými státy, tedy je „nadmárodní“ (nadstátní)

Právo Evropské unie

- EU = zcela zvláštní mezinárodní organizace, jíž jsou **členské státy podřízeny**
- **přenos svrchovaných pravomocí na EU**
- neplatí zásada svrchované rovnosti
- charakter **subordinační**
- upravuje vztahy mezi EU a členskými státy a mezi EU a jednotlivci
- není to mezinárodní právo

Funkce práva v EU

základní funkce práva obecně: vnitřní uspořádání systému (řád)

EU je samostatný systém

vlastní orgány s vlastní pravomocí

vlastní aktivity

finanční nezávislost

PROTO MUSÍ MÍT VLASTNÍ REGULACI (PRAVIDLA)

UVNITŘ I NAVENEK = PRÁVO EU

předpisy (právo) – není to ani mezinárodní, ani vnitrostátní

vlastní soudy

Funkce práva v EU - 2

Vlastní funkce práva EU z věcného hlediska:

1. **výstavba EU** (institucionální struktura)
2. **vztah k členským státům** (pravomoci)
3. **úprava vlastní činnosti** (jednotlivé oblasti integrace a spolupráce)

Přehled vývoje ES a EU (zjednodušené)

1952 vznik **ESUO** (nadstátní organizace)

1958 vznik **EHS, EURATOM** (nadstátní organizace)

1993 vznik **EU** jako pouhého zastřešení tří Společenství, EHS přejmenováno na **ES**, ostatní beze změny

2002 zánik **ESUO**

2009 přeměna **ES** na **EU** nové kvality (nadstátní organizace), **EURATOM** beze změn

Vývoj základních smluvních dokumentů ES a EU - 1

1. **Pařížská smlouva** (o zřízení **ESUO**) (1951/1952),
- 2.-3. **Římské smlouvy** (o zřízení **EHS** a **Euratomu**) (1957/1958),
4. Úmluva o společných orgánech (Slučovací smlouva) (1965/1967),
----- přes 20 let stagnace -----
5. **Jednotný evropský akt** (1986/1987),
6. **Maastrichtská** smlouva o **Evropské unii** (1992/1993)

Vývoj základních smluvních dokumentů ES a EU - 2

7. **Amsterdamská** smlouva (1997/1999),
8. **Smlouva z Nice** (2000/2003),
9. Smlouva o **ústavě pro Evropu** (Ústava EU)-
podeps. 2004, nevstoupila v platnost,
10. **Lisabonská smlouva** (2007/2009).

K tomuto výčtu je ještě třeba doplnit ***smlouvy rozpočtové a smlouvy o přístupu nových členů*** (ČR: 2003/2004).

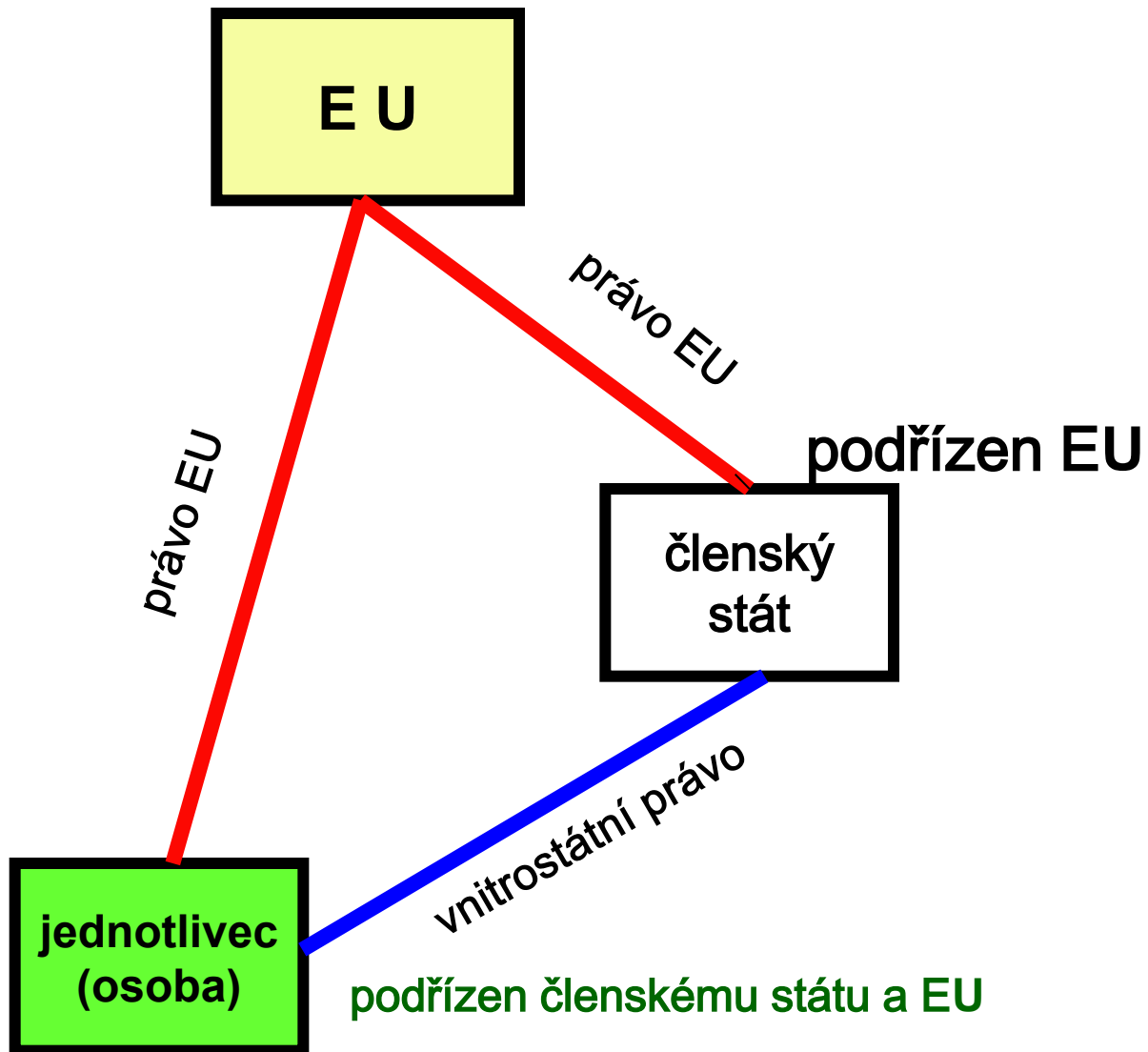
Letopočty: přijetí (podpis) dokumentu / vstup v platnost

Shrnutí – základní dokumenty EU v současnosti

- 1. Smlouva o EU (Maastricht)**
- 2. Smlouva o fungování EU (býv. EHS)**

3. Smlouva o EURATOMu

Lisabonská smlouva: jen nástroj ke změně
1. a 2.

Prameny práva EU

- **primární právo:**
 - **mezinárodní smlouvy** („zřizovací“) mezi členskými státy
 - Smlouva o EU
 - Smlouva o fungování EU
- **sekundární právo** – vytváří Komise, Rada, Evropský parlament:
 - **nařízení**
 - **směrnice**
 - **rozhodnutí**